

Ενότητα 6η

Η μουσική εξημερώνει

Ὁφελος(ἔστιν) πᾶσι μὲν ἀνθρώποις ἀσκεῖν μουσικήν [...]

Ἀρκάσι δὲ καὶ ἀναγκαῖον(ἔστι). [...]

Παρὰ μόνοις γὰρ Ἀρκάσι
πρῶτον μὲν οἱ παῖδες ἐκ νηπίων
ἐθίζονται ἄδειν κατὰ νόμους

τοὺς ὕμνους καὶ παιᾶνας,
οἷς ἐκαστοὶ κατὰ τὰ πάτρια
ὑμνοῦσι τοὺς ἐπιχωρίους ἥρωας καὶ θεοὺς ·
μετὰ δὲ ταῦτα [...] πολλῇ φιλοτιμίᾳ χορεύουσι
κατ' ἐνιαυτὸν τοῖς Διονυσιακοῖς αὐληταῖς ἐν τοῖς
θέατροις [...]
καὶ τῶν μὲν ἄλλων μαθημάτων
οὐδὲν ἡγοῦνται αἰσχρὸν ἀρνηθῆναι μὴ γινώσκειν τι,

τὴν γε μὴν ᾠδὴν οὔτε δύνανται ἀρνηθῆναι
διὰ τὸ κατ' ἀνάγκην πάντας μανθάνειν*,
οὔθ' ὁμολογοῦντες ἀποτρίβεσθαι
διὰ τὸ νομίζεσθαι τοῦτο τῶν αἰσχρῶν παρ' αὐτοῖς. [...]
Ταῦτά τέ μοι δοκοῦσιν οἱ πάλαι παρεισαγαγεῖν*
οὐ τρυφῆς καὶ περιουσίας χάριν,

ἀλλὰ θεωροῦντες μὲν τὴν ἐκάστων αὐτουργίαν
καὶ συλλήβδην
τὸ τῶν βίων ἐπίπονον καὶ σκληρὸν,
θεωροῦντες δὲ τὴν τῶν ἠθῶν αὐστηρίαν,
ἣτις παρέπεται* αὐτοῖς
διὰ τὴν ψυχρότητα καὶ στυγνότητα τοῦ περιέχοντος*
τὴν ὑπάρχουσαν κατὰ τὸ πλεῖστον ἐν τοῖς τόποις.

Εἶναι ωφέλεια για ὄλους τους ἀνθρώπους να ἀσκοῦν τη μουσική

για τους Ἀρκάδες ὁμως εἶναι ἀναγκαῖο. [...]

Γιατί μόνο στους Ἀρκάδες
πρῶτα πρῶτα τα παιδιά ἀπὸ τη νηπιακὴ τους ηλικία
συνηθίζου να τραγουδοῦν σύμφωνα με τους μουσικούς
ρυθμούς

τους ὕμνους και τους παιᾶνες,
με τους οποίους ο καθένας σύμφωνα με τα πατροπαράδοτα
υμνεῖ τους τοπικούς ἥρωες και τους θεοὺς·
μετὰ ἀπὸ αὐτὰ με μεγάλο συναγωνισμό χορεύουν
κάθε χρόνο με τη συνοδεία των αὐλητῶν του Διονύσου στα
θέατρα [...]

Και ἀπὸ τα ἄλλα μαθήματα
δε θεωροῦν καθόλου ντροπὴ να παραδεχτοῦν ὅτι δε
γνωρίζουν κάτι,
το τραγοῦδι ὁμως οὔτε μποροῦν να ἀρνηθοῦν
επειδὴ υποχρεωτικά ὅλοι το μαθαίνουν,
οὔτε, αν το παραδεχτοῦν, μποροῦν να ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ αὐτὸ
επειδὴ αὐτὸ θεωρεῖται ντροπὴ στην κοινωνία τους. [...]
Αὐτὰ μου φαίνεται ὅτι τα θέσπισαν οἱ παλαιοὶ
ὄχι για να καλλιεργήσουν τη φιληδονία και την ἐπίδειξη
πλούτου,
ἀλλὰ επειδὴ παρατηροῦσαν το μόχθο του καθενός
και με λίγα λόγια
την ἐπίπονη και σκληρὴ ζωὴ,
και επειδὴ ἐβλεπαν την αὐστηρότητα των ἠθῶν,
ἣ οποία τους ἀκολουθεῖ
εξαιτίας του ψύχους και της τραχύτητας του τόπου στον
οποῖο ζουν
και ἣ οποία ὑπάρχει στο μεγαλύτερο μέρος αὐτῶν των τόπων.

Πολύβιος, Ἱστορία 4.20.4-21.1

*Ρήματα με ἀόριστο β'

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

3^ο Ὄταν οἱ Μυτιληναῖοι ἐξουσίαζαν τη θάλασσα, σε αὐτοὺς ἀπὸ τους συμμάχους που ἐπαναστατοῦσαν ἐπέβαλαν ἐκείνη την τιμωρία, δηλαδή να μη μαθαίνουν γράμματα τα παιδιά τους μήτε να διδάσκονται τη μουσική, επειδὴ θεώρησαν ὅτι ἀπ' ὄλες τις τιμωρίες αὐτὴ εἶναι ἡ πιο βαριά, να περνάει δηλαδή κανεὶς τη ζωὴ του μέσα στην ἀπουσία της μουσικῆς και στην ἀμάθεια.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. α. άσκειν: να γίνει εγκλιτική αντικατάσταση στο γ πληθυντικό ενεστώτα και μέλλοντα
β. ύμνουσιν: να κλίνετε τον Παρατατικό στην ίδια φωνή
γ. άναγκαϊον , πολλή :να γραφούν τα παραθετικά στην ίδια πτώση , γένος και αριθμό
δ. Να μεταφερθούν στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού: πᾶσι άνθρωποις, οἱ παῖδες, τούς ὕμνους, (τούς) παιᾶνας , τοῖς ἀύληταῖς , τοῖς θεάτροις
2. α. ήγουνται :να γίνει εγκλιτική αντικατάσταση στο β ενικό ενεστώτα και αορίστου
β. όμολογούντες :να γραφούν το απαρέμφατο και η μετοχή ενεστώτα και αορίστου
γ. αἰσχρόν: να γραφούν τα παραθετικά
δ. τι , μοι , ήτις :να γράψετε την ίδια πτώση του άλλου αριθμού
3. Να γίνει συντακτική αναγνώριση των υπογραμμισμένων όρων.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ –ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ

1. Για καθένα από τα παρακάτω ουσιαστικά της νέας ελληνικής να βρείτε έναν ετυμολογικά συγγενή ρηματικό τύπο από το κείμενο:
άσμα, χορωδία, θεώρημα ,εθισμός, καθηγητής, μάθημα ,διατριβή, προσαγωγή, συνέπεια
2. Να γράψετε λέξεις παράγωγες του ρ. χορεύω στην α.ε. που να δηλώνουν το πρόσωπο που ενεργεί, το αποτέλεσμα της ενέργειας, το επίθετο που παράγεται από το ρήμα .

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Σχηματισμός αορίστου β΄

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακ.	Απαρέμφ.	Μετοχή
ἔ-βαλ-ον	βάλ-ω	βάλ-οιμι	---		
ἔ-βαλ-εσ	βάλ-ης	βάλ-οις	βάλ-ε		βαλ-ών
ἔ-βαλ-ε	βάλ-η	βάλ-οι	βαλ-έτω	βαλ-εῖν	βαλ-ούσα
ἔ-βάλ-ομεν	βάλ-ωμεν	βάλ-οιμεν	---		βαλ-όν
ἔ-βάλ-ετε	βάλ-ητε	βάλ-οιτε	βάλ-ετε		
ἔ-βαλ-ον	βάλ-ωσι	βάλ-οιεν	βαλ-όντων, βαλέτωσαν		

ΜΕΣΗ ΦΩΝΗ

Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακ.	Απαρέμφ.	Μετοχή
ἔ-βαλ-όμην	βάλ-ωμαι	βαλ-οίμην	--		βαλ-όμενος
ἔ-βάλ-ου	βάλ-η	βάλ-οιο	βαλ-οῦ		βαλ-ομένη
ἔ-βάλ-ετο	βάλ-ηται	βάλ-οιτο	βαλ-έσθω	βαλ-έσθαι	βαλ-όμενον
ἔ-βαλ-όμεθα	βαλ-ώμεθα	βαλ-οίμεθα	--		
ἔ-βάλ-εσθε	βάλ-ησθε	βάλ-οισθε	βάλ-εσθε		
ἔ-βάλ-οντο	βάλ-ωνται	βάλ-οιντο	βαλέ-σθων		

Παρατηρήσεις

- Ο αορίστος β΄ ενεργητικός ή μέσος σχηματίζεται στην οριστική από τις καταλήξεις του παρατατικού.
- Στις άλλες εγκλίσεις σχηματίζεται από τις καταλήξεις του ενεστώτα.
- Στο απαρέμφατο και τη μετοχή της ενεργητικής φωνής τονίζεται στη λήγουσα: βαλεῖν.
- Στο απαρέμφατο της μέσης φωνής τονίζεται στην παραλήγουσα: γενέσθαι.
- Στο β΄ ενικό της προστακτικής της μέσης φωνής τονίζεται στη λήγουσα είτε είναι απλό είτε σύνθετο το ρήμα (λαβοῦ, ἀντιλαβοῦ). Στη μονοσύλλαβη προστακτική, αν το ρήμα είναι σύνθετο με δισύλλαβη πρόθεση, ο τόνος αναβιβάζεται: ἀπόσχου του ἀπεσχόμην(ἀπέχομαι).
- Μερικών αορίστων το β΄ ενικό πρόσωπο της ενεργητικής προστακτικής τονίζεται στη λήγουσα: έλθέ, ιδέ, εὐρέ, λαβέ, εἰπέ των ρημάτων ἔρχομαι, ὀρώ, εὐρίσκω, λαμβάνω, λέγω αντίστοιχα. Όταν όμως το ρήμα είναι σύνθετο ο τόνος ανεβαίνει(ἀπελθε)
- Η οριστική του ρήματος ὀρώ είναι εἶδον, στις υπόλοιπες εγκλίσεις γράφεται με ι: ἴδω, ἴδοιμι, ἰδέ, ἰδεῖν, ἰδών.
- Ο αορίστος του λέγω είναι εἶπον, το ει διατηρείται σε όλες τις εγκλίσεις: εἶπω, εἶποιμι κ.τ.λ.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΡΗΜΑΤΩΝ ΜΕ ΑΟΡΙΣΤΟ Β΄

<u>Ενεστώτας</u>	<u>Παρατατικός</u>	<u>Αόριστος β΄</u>
ἄγω	ἤγον	ἤγαγον
αἰρῶ	ἤρουν	εἶλον
αἰρούμαι	ἤρούμην	εἰλόμην
αἰσθάνομαι	ἤσθανόμην	ἤσθόμην
ἀμαρτάνω	ἤμαρτανον	ἤμαρτον
βάλλω	ἔβαλλον	ἔβαλον
βάλλομαι	ἐβαλλόμην	ἐβαλόμην
γίγνομαι	ἐγίγνομην	ἐγενόμην
εἰμί	ἦν	ἐγενόμην
ἔπομαι (ακολουθῶ)	εἶπόμην	ἐσπόμην
ἔρωτῶ	ἠρώτων	ἠρόμην
εὕρισκω	ἠύρισκον/εὕρισκον	ἠύρον/εὕρον
εὕρισκομαι	ἠύρισκόμην/εὕρισκόμην	ἠύρόμην/εὕρόμην
ἔχω	εἶχον	ἔσχον
ἔχομαι	εἶχόμην	ἔσχόμην
θέω(τρέχω)	ἔθειον	ἔδραμον
θνήσκω (ἀπό)	ἀπέθνησκον	ἀπέθανον
καίνω	ἔκαινον	ἔκανον
κάμνω	ἔκαμνον	ἔκαμον
κτείνω (ἀπό)	ἔκτεινον	ἀπέκτανον
λαγχάνω(παίρνω με κλήρο)	ἐλάγχανον	ἔλαχον
λαμβάνω	ἐλάμβανον	ἔλαβον
λαμβάνομαι	ἐλαμβάνόμην	ἐλαβόμην
λανθάνω(διαφεύγω την προσοχή)	ἐλάνθανον	ἔλαθον
ἐπιλανθάνομαι	ἐπελανθανόμην	ἐπελαθόμην
λέγω	ἔλεγον	εἶπον
λείπω	ἔλειπον	ἔλιπον
λείπομαι	ἐλειπόμην	ἐλιπόμην
μανθάνω	ἐμάνθανον	ἔμαθον
ὀρῶ	ἔώρων	εἶδον
ὀρώμαι	ἔωρώμην	εἰδόμην
πάσχω	ἔπασχον	ἔπαθον
πείθω	ἔπειθον	ἔπιθον
πείθομαι	ἐπειθόμην	ἐπιθόμην
πίνω	ἔπινον	ἔπιον
πίπτω	ἔπιπτον	ἔπεσον
πυνθάνομαι(πληροφοροῦμαι)	ἐπυνθανόμην	ἐπυθόμην
τέμνω	ἔτεμνον	ἔτεμον
τέμνομαι	ἔτεμνόμην	ἔτεμόμην
τίκτω	ἔτικτον	ἔτεκον
τρέπομαι	ἔτρεπόμην	ἔτραπόμην
τρέχω	ἔτρεχον	ἔδραμον
ὑπισχνούμαι	ὑπισχνούμην	ὑπεσχόμην
φεύγω	ἔφευγον	ἔφυγον
φέρω	ἔφερον	ἤνεγκον
φέρομαι	ἐφερόμην	ἤνεγκόμην

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να αναγνωριστούν οι τύποι αορίστου β' που υπάρχουν στα ακόλουθα παραδείγματα:

- α) Κλέαρχος λαβών τούς όπλίτας παρεγένετο (=ήρθε για βοήθεια)Κύρω.
 β) Μή μέλλωμεν (=ας μην αργούμε), ίνα μή ό καιρός παρέλθη.
 γ) «Ό κύβος έρρίφθη» εἶπεν ό Καἱσαρ «Ρουβίκωνα τόν ποταμόν διαβαίνων».
 δ) Ρωμαἰοί εἶλοντο (=εξέλεξαν) ὕπατον τόν Φαβρίκιον, ίνα ή Ιταλία ἀπαλλαγῆ τοῦ έκ τοῦ Πύρρου κινδύνου.

ε) Ὅρφεύς εἰς Αἴδου ἦλθεν, ἵνα παρὰ τοῦ Πλούτωνος τὴν Εὐρυδίκην λάβῃ.

στ) Ὁ μὲν εὐράν ἀγαθὴν σύζυγον εὐτυχῆς γίγνεται, ὁ δὲ μὴ τυχών ἀγαθῆς συζύγου ἅπαντα ἀπόλλυσιν (=χάνει

2. Να συμπληρώσετε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο αορίστου β' του ρήματος που δίνεται σε παρένθεση:

1. Ὀκνῶ μὴ μάταιος ἡμῖν ἡ στρατεία.....(γίγνομαι, υποτ.).
2. Οἱ Ἕλληνες.....(αἰσθάνομαι, ορ.) ὅτι βασιλεύς ἐν τοῖς σκευοφόροις εἶη.
3. Ὁ βάρβαρος ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα δουλωσόμενος.....(έρχομαι, ορ.).
4. Δεῖ γράμματα.....(μανθάνω, απαρ.) καὶ(μανθάνω, μτχ.) νοῦν ἔχειν.
5. Ὅτε αὐτὴ ἡ μάχη.....(γίγνομαι, ορ.), Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν.....(τυγχάνω, ορ.) ὤν.
6. Αναβαίνει οὖν ὁ Κῦρος.....(λαμβάνω, μτχ.) Τισσαφέρνην ὡς φίλον ὄντα.
7. Ἀρταξέρξης(συλλαμβάνω, ορ.) Κῦρον ὡς ἀποκτενῶν.
8. Διδάσκουσι αὐτοὺς(πείθομαι, απρ) τοῖς νόμοις.
9.(εὐρίσκω, προσ. β' ενικό) τοὺς παῖδας, εἶπεν.
10. Οὐδεὶς τῶν βροτῶν ἄν.....(ἀπέρχομαι, ευκ.) πλοῦτον φέρων.
11. Ταῦτα μοι δοκοῦσιν οἱ πάλαι.....(παρεισάγω,απαρ.).
12.(παραλαμβάνω, προσ., β' ενικό) τὰ δῶρα τοῦ βασιλέως.

3. Να συμπληρώσετε τον πίνακα

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΑΦΑΤΟ	ΜΕΤΟΧΗ
ἤγαγες					
	αἰσθεται				
διέβαλον					
	γένησθε				
		συλλάβοιεν			
			σχές		
ἐμάθετε					
			παράσχου		
ἠνέγκου					
ἔφυγε					
	ὑπολάβης				
εἶδε					
εἴλετο					
ἐπελάθοντο					
		ἀμάρτοιμεν			
			πυθέσθων		